

TÁRSULATI ÜGYEK.

Választmányi ülések.

1902 június hó 4.-én. Elnök: T. ROTH LAJOS.

Elnök mindenekelőtt konstatálja, hogy a választmányi tagok nincsenek jelen kellő számban s ezért az ülés érvényes határozatokat nem is hozhat. A megjelent tagok elhatározzák, hogy a folyó ügyeket letárgyalják ugyan, mert a nyári szünet előtt új választmányi ülés már nem hívható össze, de az esetleges határozatokat a jövő választmányi ülés elé fogják terjeszteni.

Rendes tagnak választatott T. ROTH LAJOS ajánlatára GABROVITZ KAMILLÓ m. k. térképész Budapesten.

A földrengési előadó helyett a titkár bejelenti, hogy SEMSEY ANDOR dr. úr a földrengést jelző készülék beszerzésére és felállítására 2400 K-t adományozott. A választmány SEMSEY úrnak adományáért jegyzőkönyvi köszönetet szavazott.

Ezzel kapcsolatban SCHMIDT SÁNDOR dr. azon óhajtását fejezi ki, hogy a földrengések tanulmányozására egy speciális szakférfiuról gondoskodjunk. A választmány az előadott nézethez szívesen hozzájárul, de nem hiszi, hogy lehessen találni jelenleg egy olyan geophysikust, a ki idejének nagy részét erre fordíthassa.

SCHMIDT SÁNDOR dr. jelentést tesz az 1903. évi geologiai congressusi kirándulás ügyének állásáról. A ministeriumok támogatásával a kirándulás költségei fődözetet találnak és a kiküldött bizottság már megállapodott a végleges programmban is, melynek váza a következő: A magyarhoni földtani társulat elnöke a bécsi congressuson meghívja a tagokat egy magyarországi kirándulásra és a kirándulók Budapesten a város és a múzeumok megtekintésével s egy pár kirándulással két napot töltenek el, azután a társaság Ujvidékre megy, de útközben mellékirándulást tesz a palicsi tóhoz. Ujvidékről hajón megy végig a társaság az Aldunán s a kirándulás Herkulesfürdön a fürdő- és környékének megtekintésével ér véget. A kirándulók költsége fejenkint mintegy 200 K-ra tehető, ebbe bele van értve minden kiadás, Bécsbe a hajóraszállástól kezdve egészen a Bécsbe való visszaérkezésig. A bizottság ezenkívül a kirándulásra mintegy négy ívre terjedő kalauzt ad ki magyar, francia és német nyelven.

Titkár jelenti, hogy a jövő évi közgyűlésen a *Szabó-érem* újból kiadásra kerül s ezért az 1897—1902. évben megjelent szakmunkák birálatára és jelentéstételre bizottságot kell kiküldeni. Erre nézve a választmány úgy határozott, hogy — miután a tagok határozatképes számban nincsenek jelen — a bizottság kiküldésére októberben egy rendkívüli választmányi ülés hívassék egybe.

1902 október hó 8.-án. Elnök: T. ROTH LAJOS.

A választmány a június 4.-én tartott ülés határozatait magáévá teszi, azokat érvényesíti.

Rendes tagoknak választattak: T. ROTH LAJOS ajánlatára kápolnai PAUER VIKTOR m. k. bánya-segédmérnök Budapesten, SCHAFARZIK FERENCZ dr. ajánlatára KRAUSZ NÁNDOR a rima-mur.-salgó-tarjáni vasmű részv.-társ. bányagondnoka Rozsnyón, PÁLFY MÓR dr. ajánlatára BAUER GYULA bányamérnök Brádon és LAJOS FERENCZ főreáliskolai tanár Pécsen, továbbá pártoló tagnak a GUTTMANN és FRANK építési vállalkozó cég Ujvidéken.

Titkár bejelenti, hogy a nagyszebeni természettudományi egyesület augusztus hó 24-én és 25-én ülte meg fennállásának 50 éves ünnepét, melyen a Társulatot T. ROTH LAJOS elnök képviselte és az Erdélyi Kárpát-Egyesület október hó 12-re, néprajzi múzeumának megnyitására és az Erzsébet-lobogónak felavatására hívta meg a Társulatot. A választmány fölkérte az elnököt, hogy ezen ünnepségeken is képviselje a Társulatot. Titkár jelenti, hogy a folyó évi állami segély kiutalványoztatott és ismerteti a földművelésügyi Minister leiratát, melyben a bécsi int. geol. congressus kapcsán tartandó magyarországi kirándulások költségeinek első részletét folyósítja s kiköti, hogy a Társulat a m. kir. Földtani Intézettel karöltve járjon el. A választmány a leiratot köszönettel vette tudomásul és a kirándulást előkészítő bizottságba beválasztotta BÖCKH JÁNOS min. tanácsost, a m. kir. Földtani Intézet igazgatóját.

A vallás- és közoktatásügyi Minister STAUB MÓRICZ dr. Cinnamomum genus az ó-világban című munkájának kiadását hajlandó támogatni, midőn a munka kiadása tényleg bekövetkezik.

Végül a Szabó-érem odaitélésére bizottság küldetett ki; a bizottság tagjai: SCHMIDT SÁNDOR dr. alelnök elnöklete alatt BÖCKH JÁNOS, ILOSVAY LAJOS, LÓCZY LAJOS, PETHŐ GYULA, SCHAFARZIK FERENCZ és SZONTAGH TAMÁS.

1902 október hó 15.-én. Elnök: T. ROTH LAJOS.

Elnök az ülést megnyitva, szomorúan jelenti be PETHŐ GYULA dr. m. kir. főgeologusnak, a Földtani Társulat választmányi tagjának, volt első titkárnak és örökítő tagjának e hó 14-én este történt elhunytát. Méltatja az elhunyt érdemeit s indítványára a választmány elhatározza, hogy PETHŐ GYULA dr. érdemeit a jegyzőkönyvben megörökíti, a családhoz részvétnyilatkozatot intéz, külön gyászjelentést ad ki, a ravatalra koszorút helyez s fölkéri SCHMIDT SÁNDOR dr. alelnököt, hogy a temetés alkalmával búcsubeszédet tartson.

Rendes tagnak választatott: SCHAFARZIK FERENCZ dr. ajánlatára KONKOLY-THEGE MIKLÓS dr. m. kir. min. tanácsos, az országos meteorologiai és földmágnességi intézet igazgatója Budapesten.

Titkár bejelenti, hogy a m. kir. földművelésügyi Minister az országos seismographiai hálózat felállítására egyszersmindenkorra 5000 K államsegélyt utalványozott s így a kért 10,000 K államsegély és évi 1000 K fentartási összeg helyett egyszersmindenkorra csak 5000 K áll a Társulat rendelkezésére. Kapcsolatban ezzel SCHAFARZIK FERENCZ, a földrengési bizottság elnöke, a vidéki seismographos állomások ügyét terjesztette elő. Miután előadó röviden azon előzetes eszmecserét ismertette, melyet a m. kir. meteorologiai intézet igazgatójával folytatni alkalma volt, a választmány felhatalmazta SCHAFARZIK FERENCZ dr.-t, a földrengési bizottság elnökét és EMSZT KÁLMÁN dr. bizottsági tagot, hogy KONKOLY-THEGE MIKLÓS dr. min. tanácsossal, a meteorologiai

intézet igazgatójával, a seismographos hálózat ügyét további megbeszélés tárgyává tegyék.

1902 november hó 5.-én. Elnök: T. ROTH LAJOS.

Elnök és titkár bemutatják a PETHŐ GYULA dr. elhunytá alkalmával érkezett részvénytílatkozatokat.

Rendes tagnak választatott: a m. kir. országos meteorologiai és földmágnességi intézet Budapesten, a m. kir. orsz. meteor. és földmágnességi Observatorium Ó-Gyallán és a m. kir. Konkoly-alapítványu astrophysikai Observatorium Ó-Gyallán. Pártoló tagnak választatott: a «Rudai tizenkét-apostol bányatársulat» Brádon és KALECSINSZKY SÁNDOR a rendes tagok sorából az örökítők közé lépett át.

SCHAFARZIK FERENCZ dr., a földr. bizotts. elnöke jelenti, hogy a multkori választmányi ülésen kapott megbízatása folytán EMSZT KÁLMÁN dr. b. taggal együtt folytatta KONKOLY-THEGE MIKLÓS min. tanácsos úrral, a m. kir. közp. meteorologiai és földmágnességi intézet igazgatójával a Magyarországon felállítandó seismographiai állomásokról az eszmecserét.

Dr. KONKOLY min. tanácsos úr hajlandó a Magyarhoni Földtani Társulattól átveendő 5000 K államsegélyért a szóbanforgó vidéki állomásokat felállítani; egyelőre kettőt: Brassóban és Temesvárott s azonkívül kész úgy a budapesti, mint az ó-gyallai observatoriumokat egy-egy VICENTINI-féle földrengésjelző készülékkel kiegészíteni. A jövő évben pedig geophysikai osztály felállítását tervezvén, a seismologiai szolgálatot is szélesebb alapokra helyezné. A Magyarhoni Földtani Társulatnak adandó VICENTINI-féle földrengésjelző készülék a Társulaté maradna, valamint megtartaná a Magyarhoni Földtani Társulat observatoriuma függetlenségét a jövőben is. Egyedül csak azt tartja KONKOLY-THEGE MIKLÓS dr. úr kívánatosnak, hogy a Társulat observatoriuma a jövőben a közp. meteor. intézet geophysikai osztályával tudományos összeköttetésbe lépjen s megfigyeléseit esetről-esetre a meteor. intézet által megindítandó seismologiai folyóirat szerkesztőségével közölje. Viszont KONKOLY-THEGE MIKLÓS dr. meteor. intézeti igazgató késznek nyilatkozott, hogy a Földtani Társulat observatoriumát a jövőben is támogatni fogja és az évi fentartásáról gondoskodik. Végül ajánlkozik a meteor. intézet arra is, hogy a makroseismikus adatokat saját levelezői útján beszerzi, a melyek feldolgozására azonban a földrengési bizottság közreműködését kéri.

A mennyiben előadó az elmondottakat teljesen megnyugtatónak találja, különösen arra nézve, hogy a seismologia ügye hazánkban biztos mederbe tereltessek, ajánlja, hogy KONKOLY-THEGE MIKLÓS dr. úrnak, az orsz. meteor. intézet igazgatójának ajánlata fogadtassék el s ennek értelmében az 5000 K államsegély a magas kormánynak illő köszönettel s magyarázó felirat kíséretében visszaadassék, utalva egyszersmind arra, hogy az orsz. meteor. intézet a seismologiai ügy felkarolására ajánlkozik. — Ezen előterjesztést a választmány többek hozzászólása után elfogadta.

1902 deczember hó 3.-án. Elnök: T. ROTH LAJOS.

Elnök az ülést megnyitva, szives szavakkal üdvözli KRENNER J. SÁNDOR

választmányi tagot abból az alkalomból, hogy Ő felsége őt a m. kir. udvari tanácsosi méltóságra emelte. Azután sajnálattal mutatja be SCHMIDT SÁNDOR dr. levelét, melylyel a Társulatnál viselt alelnöki tisztéről lemond. A választmány egyhangú határozattal megbizza az elnököt és a titkárt, a kikhez SCHAFARZIK FERENCZ dr. még önkénytesen csatlakozott, hogy a választmány nevében kérnék fel az alelnököt elhatározásának megváltoztatására. ILLÉS VILMOS ajánlatára rendes tagnak választatott SIKORA GYULA, bányamérnök, Pécssett. Mint régi adósok töröltettek hárman. Titkár előterjesztésére a választmány elfogadja a Társulat idei kirándulásának leszámolását és a fenmaradó összegből egy kirándulási alapot létesít. A jövő évben a bécsi int. geol. congressus miatt hosszabb kirándulást nem rendez, de megbizza az elnökséget, hogy saját belátása szerint 1—2 napos kirándulásokra tegye meg a lépéseket. A választmány fölkérte SCHAFARZIK FERENCZ dr.-t, hogy a jövő évi közgyűlésen az elhunyt Pethő Gyula dr. felett emlékbeszédet tartson. A BÖCKH JÁNOS visszalépésével és a PETHŐ GYULA halálával megüresedett helyekre KRENNER J. SÁNDOR dr. és FRANZENAU ÁGOSTON dr. kérettek fel.

Szakülések.

1902 november hó 5.-én. Elnök: T. ROTH LAJOS.

Elnök az ülést megnyitva, a nyári szünet után üdvözli a szakülést. Sajnosan jelenti azonban be, hogy a Társulatnak egy lelkes tagjával kevesebbje van, mert PETHŐ GYULA dr. m. kir. főgeologus elhunytával régi tagját, egykori első titkárát és mindvégig buzgó választmányi tagját veszítette el a Társulat. Az elnök fölkéri a jelenlevőket, hogy az elhunyt iránt való tiszteletnek ez alkalommal felállással adjanak kifejezést. Titkár bejelenti még JAHN VILMOS halálát és a múlt szakülés óta megválasztott tagokat. Rendes tagoknak választattak: a junius hó 4.-én tartott választmányi ülésen T. ROTH LAJOS ajánlatára GABROVITZ KAMILLÓ m. kir. térképész Budapesten; az október hó 8.-án tartott vál. ülésen T. ROTH LAJOS ajánlatára kápolnai PAUER VIKTOR m. kir. bányasegédmérnök Budapesten, SCHAFARZIK FERENCZ dr. ajánlatára KRAUSZ NÁNDOR a rimamuránsalgótarjáni vasmű részv.-társ. bányagondnoka Rozsnyón, PÁLFY MÓR dr. ajánlatára BAUER GYULA bányamérnök Brádon és LAJOS FERENCZ főreáliskolai tanár Pécssett; az október hó 15.-én tartott vál. ülésen SCHAFARZIK FERENCZ dr. ajánlatára KONKOLY-THEGE MIKLÓS dr. m. kir. minist. tanácsos, a m. kir. országos meteor. és földmágnességi intézet igazgatója Budapesten. Továbbá az október hó 8.-án tartott vál. ülésen pártoló tagnak választatott a GUTTMANN és FRANK építési vállalkozó cég Ujvidéken.

Előadások:

1. KOCH ANTAL dr. *A Muflon korábbi elterjedéséről* (1. jelen füzetben).
2. HULYÁK VALÉR *«Ásványtani közlemények»* című dolgozatát mutatta be ZIMÁNYI KÁROLY dr. Szerző szigligeti phillipsitet, szobbi calczitot, gellért-hegyi fluoritot, aranyhegyi anorthitot és felsőbányai diaphoritokat vizsgált kristálytani szempontból és e vizsgálatainak eredményeit mutatta be a szakülésnek. (A jövő füzetben közöljük. Szerk.)

1902 deczember hó 3.-án. Elnök: T. ROTH LAJOS.

Titkár bejelenti a november hó 5.-én tartott választmányi ülésen választott tagokat: SCHAFARZIK FERENCZ dr. ajánlatára rendes tagnak választatott a *m. kir. orsz. meteor. és földmágnességi intézet Budapesten, a m. kir. orsz. meteor. és földmágnességi observatorium Ó-Gyallán* és a *m. kir. Konkoly-alapítványú astrophysikai observatorium Ó-Gyallán*; a rendes tagok sorából az örökítők közé lépett KALECSINSZKY SÁNDOR m. kir. fővegység Budapestén és pártoló tagnak választatott a *«Rudai 12 apostol bányatársulat Brádon»*.

Előadások:

(1.) ILLÉS VILMOS: *Dobsina területe nyugati részének bányageológiai viszonyai.*

A terület alapkőzete a gránit és ennek különféle faciesei. Ezen fekszenek a devoni dioritok, diorit-palák, valamint a chlorit-palák. A carbont agyagpalák, melyekben egy vékony graphittelep is van, továbbá konglomerátok képezik. Ezekre következnek a permi konglomerátok, homokkövek és palák. Az alsó trias homokkövekből áll, melyeken ismét meszes márgák fekszenek. Ezekben jelentéktelen vasércztelepek is vannak, míg a jégbarlang alatt levő szürke, estheriákat tartalmazó mészmárgában vékony széntelep fordul elő. A felső triast kövület nélküli mészkő alkotja. Fiatalabb képződmények a meszes konglomerát és a mésztufa. Az eruptív-közetek sorába tartozik még a serpentin, mely a mészkőben fekszik.

Az érczelőfordulási viszonyokról, miután a bányák régen beomlottak, és a rájuk vonatkozó irodalom is szegény, csak kevés adatunk van. A mészkőben helyenként vas, az agyagpalákban réz- és ezüstérczek fordultak elő.

(2.) KADIĆ OTOKÁR dr. ismerteti GORJANOVIĆ zágrábi tanárnak a Krapinán talált diluvialis ősemberi csontokról szóló munkáját.

GORJANOVIĆ munkájában a paleolitikus, diluviális ember kövült maradványairól van szó, melyeket a szerző Krapinán egy diluviáliskorú barlangkitöltésben talált. A barlang kitöltésének diluviális korát nemcsak a keletkezési módja, hanem a benne talált nagyszámú diluviális fauna is bizonyítja. A legalább is tíz különfélekorú egyéntől származó emberi maradványok közül az igen kidomborodott és előrehajlott, vastag szemívek és a hatalmas fodrokkal és redőkkel ellátott fogmaradványok majomjellegekre, ellenben a magas homlokmaradványok és primitív kőszerszámok emberi jellegekre mutatnak. Ezek a pitekoid és antropoid jellemek mostanáig egy esetben sem voltak így egyesülve észlelhetők, mely tény, az emberi nem korát bizonyító tények mellett, a krapinai leletet igen fontossá teszik. [GORJANOVIĆ ezen ősembert a neander-völgyi embercsoportba számítja és *Homo neanderthulensis* var. *Krapinensis*-nek nevezte el.

A mh. Földt. Társ. Földrendési Bizottságának jelentése az 1902 szeptember—október hónapokban észlelt földrendésekről.

[A földrendési observatorium felkvése: K. h. 19° 5' 55" (1^h 16^m 23.6^s) Greenw. K.—É. sz. 47° 30' 22".]

Készülék: straszburgi horizontális inga. *A* = É—D inga, érzékeny K—Ny-ra; *B* = K—Ny inga, érzékeny É—D-re. *E* = Előrendés; *F* = Főrendés; *M* = Az inga legnagyobb kilengésének ideje; m/m = Az inga legnagyobb kilengése m/m -ben; *V* = A rendés vége; *T* = Időtartam; Időszámítás a közép európai idő szerint, éjféltől éjfélig.

Sz.	Hó, nap	E	F	M	m/m	V	T	Jegyzet
1.	1902. IX. 22.	A. 3 ^h 5 ^m	3 ^h 42 ^m 5 ^s — 3 ^h 50 ^m	3 ^h 43 ^m	33	4 ^h 49 ^m	104 ^m	
		B. 3 ^h 5 ^m 15 ^s	3 ^h 42 ^m 35 ^s — 3 ^h 50 ^m 40 ^s	3 ^h 45 ^m	65	4 ^h 40 ^m	95 ^m	
2.	1902. IX. 23.	A. 21 ^h 37 ^m 15 ^s	22 ^h 9 ^m 15 ^s — 22 ^h 19 ^m 40 ^s	22 ^h 14 ^m	18	23 ^h 17 ^m 45 ^s	100 ^m	Guatemala?
		B. 21 ^h 36 ^m 15 ^s	22 ^h 9 ^m 55 ^s — 22 ^h 20 ^m	22 ^h 13 ^m 45 ^s	15	23 ^h 11 ^m 45 ^s	95 ^m	
Igen gyenge mikroseismikus nyugtalanság észlelhető szeptember 1., 3., 4., 6., 16-án.								
4.	1902. X. 6.	A. 10 ^h 22 ^m 28 ^s	10 ^h 31 ^m 23 ^s	10 ^h 32 ^m	2	10 ^h 59 ^m 28 ^s	37 ^m	
		B. 10 ^h 22 ^m 18 ^s	10 ^h 31 ^m	10 ^h 33 ^m	1	11 ^h 3 ^m 48 ^s	41 ^m	

Igen gyenge mikroseismikus nyugtalanság észlelhető okt. 4., 5., 7., 24., 26-án.

A Földrendési Bizottság megbízásából:

Kalocsinszky Sándor.

Dr. Einszt Kálmán.